

Пілецька Наталія
Львівський національний університет імені Івана Франка

ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

© Пілецька Н., 2008

У статті розглянуто лексичний склад сучасної чеської економічної термінології, з'ясовано вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на формування названої групи лексики, проаналізовано сучасні тенденції розбудови чеської економічної терміносистеми.

Lexical structure of contemporary Czech economic terminology has been considered. The influence of internal and external factors on forming this vocabulary group has been defined. Contemporary tendency Czech economic terminology system enlargement has been analyzed.

Економічна термінологія як система назв економічних явищ і понять, що функціонують в економічних сферах законодавства, ділової документації і економічних наук, становить великий і надзвичайно важливий пласт словника будь-якої національної мови. Увага до термінології та її розбудови на власній мовній основі, ступінь опрацювання та впорядкування, стан і глибина наукового вивчення – це показники рівня розвитку держави, національної свідомості загалом і економічної свідомості зокрема, національної культури в конкретних її проявах (інтелектуальна, мовна, правова, політична).

Економічна термінологія не раз була об'єктом аналізу українських мовознавців (Т. Панько, Г. Чорновол, О. Чуєшкова). Однак в українському слов'янознавстві чеська економічна термінологія ще не стала предметом спеціального аналізу. Дане дослідження актуальне насамперед у зв'язку зі зростанням інтересу українських вчених до термінологій різних галузей знань загалом і економічної зокрема, а також їх пошуками шляхів розв'язання нагальних практичних питань розбудови новітніх терміносистем в сучасній українській літературній мові. Аналіз економічної лексики сучасної чеської мови розширює теоретичні обрії чеського та українського термінознавства, бо воно не тільки дозволяє простежити процеси формування новітньої чеської економічної термінології, а й сприяє виявленню загальнослов'янських тенденцій та виявленню специфічних національних особливостей розбудови новітніх терміносистем у посттоталітарний період розвитку слов'янських мов.

Мета статті – з'ясувати закономірності розвитку новітньої чеської економічної термінології, простежити динаміку її лексичного складу, виявити роль лінгвальних та екстралінгвальних чинників у процесі номінації спеціальних економічних понять у сучасній чеській мові.

Мова – це система, яка перебуває в постійному русі, тому на всіх її рівнях відбуваються зміни. Однак якщо імпульси розвитку окремих рівнів, наприклад фонетичного, закладені у внутрішній тканині самої мови, то збагачення її лексичного складу зумовлене також і дією позамовних чинників. Особливо інтенсивно змінюється лексичний склад на зламі історичних епох. Для сучасної чеської мови такою межею став період після так званої оксамитової революції в листопаді 1989 року. Зміни в суспільно-політичному житті привели до появи цілих пластів нової лексики, особливо в тих сферах, які безпосередньо пов'язані з соціальними перетвореннями. Лексичний склад, внутрішня будова, межі сучасної чеської економічної термінології рухливі, відкриті, перебувають у постійному розвитку і взаємодії з іншими терміносистемами, загальноновживаною некодифікованою економічною лексикою. Так, перехід чеської економіки від планової соціалістичної до господарювання за ринковими

законами спричинив появу значної кількості неологізмів в економічній термінології. Серед них – *byznysmanství, byznysplan, dealování, developer, duty-free, e-bankovnictví, fundraiser, holding* та ін.

Слід зауважити, що процес розбудови сучасної чеської економічної термінології, пов'язаної з ринковими відносинами, триває: з'являються нові термінологічні одиниці, переосмислюються значення вже відомих найменувань економічних понять, частина термінів відходить до пасивного пласту лексики. Лише згодом буде з'ясовано, які з них знайдуть своє місце в центрі терміносистеми, а які відійдуть на периферію її лексичного складу.

Зміни в терміносистемі і її розвиток зумовлені складною взаємодією зовнішніх та внутрішніх факторів. Доволі часто екстралінгвальні чинники відіграють пріоритетну роль у процесі номінації спеціальних понять. Проте зовнішні чинники розвитку терміносистеми не діють незалежно від внутрішніх, зумовлених певними системними відношеннями. Позамовні причини можуть сприяти прискоренню відповідних процесів термінної номінації, чи, навпаки, створювати перепони в розбудові системи найменувань спеціальних понять.

Процеси термінної номінації частково залежать також від характеру терміносистеми, її історії, а також від специфіки понятійного апарату окремих галузей. Економіка, терміни якої є предметом нашого аналізу, перебуває, як відомо, на межі між технічними та соціально-гуманітарними науками, що зумовлює певну специфіку побудови її термінології. Основне розмежування між технічними та соціально-гуманітарними науками насамперед зумовлене характером співвідношення між суб'єктом й об'єктом дослідження. Очевидно, можна стверджувати, що чим менший вплив людини на ту чи іншу галузь науки, тим чіткіший і точніший стає термін, тим більше він буде наближатись до тих ідеальних якостей, яких вимагають від такого найменування. Економіці притаманні математична точність і чіткість (наявність розрахунків, графіків, рівнянь), з одного боку, проте основним об'єктом економіки є відносини між людьми, а це зумовлює значний вплив людського чинника на понятійний апарат різних галузей економічної науки. У мовному ж плані такий стан справ зумовлює експресію економічного терміна, наявність численних парадигматичних зв'язків (полісемічних, синонімічних, омонімічних тощо), які з огляду на однозначне співвідношення між знаками і спеціальними поняттями, що їх найменуваннями є перші, вважаються в терміносистемі небажаними.

Чеська економічна термінологія як динамічна підсистема літературної мови

Чеська економічна термінологія становить складну й багатогранну систему і є повноцінною складовою сучасної літературної чеської мови. Вона ієрархічно структуризована на підсистеми (галузі, підгалузі) і групи термінів (родо-видові, синонімічні) на основі логіко-сміслових зв'язків між поняттями. Аналізована підсистема чеської літературної мови містить ядро (основний термінологічний фонд) і периферію (терміни із суміжних з економікою сфер, загальнонаукові терміни), у яких під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників відбуваються різні лексико-семантичні зміни, процеси термінологізації й детермінологізації. До ядрових належать насамперед лексеми, що є назвами родових економічних понять. Серед них можна виділити дві підгрупи термінів. Першу складають широковживані терміни, загальне значення яких відоме пересічним носіям мови: *aukce – veřejný prodej zboží, na němž se zboží prodá tomu, kdo nabídne nejvyšší cenu; cena – peněžní vyjádření hodnoty zboží; daň – povinná platba, kterou platí domácnosti nebo firmy do rozpočtu státu nebo obce ve stanovené výši a stanoveném čase; dluh – povinnost jedné osoby (dlužníka) plnit pohledávku vůči osobě druhé (věřiteli); podnik – funkčně a právně samostatný subjekt zpravidla zakládáný a provozovaný podnikatelem za účelem dosahování podnikatelského zisku, což je cíl a motiv k podnikání; úvěr – každé zapůjčení peněz někomu jinému na základě dohody, že po určité době se musí stejně velká suma zaplatit zpět; výdaje – představují úbytku peněžních prostředků – protipól příjmů.*

Другу підгрупу становлять лексеми, якими послуговуються лише економісти і яка зрозуміла для вузького кола фахівців: *akreditiv – listina, kterou banka potvrzuje, že bude podle instrukcí zákazníka platit třetí osobě, popř. plnit jiné bankovní úkony; dumping – je to cenové podbízení v zahraničním obchodě, znamená prodej za nízkou cenou; embargo – zákaz vývozu nebo dovozu určitých druhů zboží*

nebo všeho zboží ve vztahu k určité zemi; indosament – písemný převod cenného papíru (obvykle změny) na dalšího majitele, který se uvede na rubu cenného papíru (směnky).

Таке використання лексем у функції називання вузькогалузевих понять зближує економічну термінологію з термінологіями природничих та технічних наук.

Периферію складають найменування правничих, математичних, соціологічних, управлінських та інших понять, які широко використовують у дослідженнях із сучасної чеської економіки. Тому поняття «економічне значення слова» можна вважати умовним, оскільки ряд термінів можна одночасно зарахувати до кількох термінологічних підсистем. До міжгалузевих можна віднести такі терміни, як: reforma – úprava, změna, přeměna směřující k zlepšení něj. stavu, veřejného zařízení ap.; smlouva – (písemná) závazná dohoda, úmluva.

До периферії також можна зарахувати загальнонаукові терміни: analýza, báze, doklad, globalizace, koncepce, segment, sektor, strategie, struktura, subjekt, systém.

Проаналізувавши основні типи лексем у складі сучасної чеської економічної термінології, пропонуємо таке робоче визначення економічного терміна: економічний термін – це слово або словосполучка, що виражає поняття з економічної сфери суспільного життя і має дефініцію в економічній літературі.

Кожен економічний термін можна схарактеризувати за такими параметрами: походження, семантика, системні зв'язки, граматична структура, спосіб термінотворення та функційні особливості.

Економічні терміни – це не ізольовані, позбавлені функцій одиниці загальнонавчаної мови: вони становлять повноцінну частину загальнолексичного складу сучасної чеської літературної мови, однак як елементам терміносистеми їм притаманні чіткіші семантичні межі, тенденція до однозначності, строгіша регламентованість у вжитку, що відповідає вимогам професійного спілкування і взаєморозуміння.

Разом із власне економічними термінами в економічному тексті широко використовується номенклатура – система специфічних назв конкретних економічних об'єктів. Слід зазначити, що для економіки не характерна усталена міжнародна номенклатура, як наприклад для зоології, ботаніки, музикології чи для інших наук. Так, у згаданих галузях існують міжнародні терміни на позначення тварин, рослин, музичних станів (переважно латинського походження), які є зрозумілими та загальноприйнятими для науковців з усього світу. Власне метою створення і функціонування такого типу номенклатури і є зрозумілість для широкого кола спеціалістів. Вищезгадані номенклатури формувалися давніше й на сьогоднішній момент не сприймаються як чужорідні.

У сучасні чеську економічну термінологію передусім проникає номенклатура, пов'язана з використанням новітніх технологій в економіці, це зокрема номенклатура комп'ютерних наук, яка активно формується на базі англійської мови, і яку активно запозичує чеська мова. Поряд з власне економічними термінами, які є узагальненими позначеннями економічного поняття, в економічних текстах широко використовується номенклатура – система назв конкретних економічних об'єктів.

Власне економічна номенклатура в новітній чеській економічній термінології представлена здебільшого назвами державних і міжнародних органів, установ, організацій, документів: ČMS – Česká marketigová společnost, ČNB – česká národní banka, PČRB – První česko – ruská banka, MUS – mostecká uhelná společnost, ČKD – Českomoravská – Kolben – Daněk / tradiční název podniku/, ČMKOS – Českomoravská komora odborových svazů, Česká spořitelna, Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBSD), та ін. При цьому слід зазначити, що, незважаючи на існування англомовної версії чи аббревіатури на позначення тієї чи іншої міжнародної організації, надається перевага власне чеським словосполученням чи скороченням: OSN - Organizace spojených národů, а не UNO – United Nations Organization, SOF – Světová odborová federace, а не WFTU – World Federation of Trade Unions. Однак водночас продовжують вживатися й міжнародні аббревіатури: INCOTERMS, SWIFT.

Під час викладу економічних реалій текст часто супроводжується таблицями, схемами, графіками, кресленнями, рисунками, формулами, знаками. Так, форма таблиці дозволяє підвищити точність, ясність, компактність подання нормативного матеріалу, посилити формальну визначеність документа. Часто креслення, схеми й малюнки виконують роль офіційних пояснень до словесних

формулювань. До того ж текст нерідко не можна було б правильно зрозуміти без звернення до креслень, схем і малюнків.

Економічна термінологія – історично сформована сукупність термінів, яка виражає систему економічних понять і призначена забезпечувати специфічні потреби спілкування у сфері економічної науки та практики.

Ця сукупність є спеціальним об'єктом вивчення як в економіці (зокрема в економічній теорії), так і в мовознавстві (насамперед у нових її галузях – термінознавстві (теоретичні основи вчення про термін і термінологічну систему економіки) і лексикографії (наука про теорію і практику укладання словників).

Формування економічного словника в системі мови відбувається під впливом зовнішніх і внутрішньомовних факторів. На характер і динаміку його розвитку впливають конкретні суспільно-політичні умови: тип виробничих відносин, співвідношення класових сил, зміни суспільно-державного устрою, міжнародні відносини, мовна політика та ін.

Рівень розвитку терміносистеми економіки залежить від накопиченого державою (нацією) досвіду економічного регулювання суспільних відносин, глибини наукового вивчення економічних явищ і категорій, заходів щодо упорядкування, систематизації та лексикографічного опису терміносистеми економіки.

Чеська економічна термінологія, як і загальноновживана лексика, функціонує згідно з фонетичними, морфологічними та синтаксичними законами літературної мови. Однак термінна лексика активно реагує насамперед на екстралінгвальні чинники, зокрема на зміну понятійного апарата економічної науки, що приводить до значного поповнення загального лексичного фонду сучасної чеської літературної мови.

Економічну термінологію як сукупність назв економічних понять однієї із суспільних наук єднає із загальноновживаною лексикою відкритість цієї підсистеми літературної мови. Тому деякі її одиниці порівняно легко проникають у загальнономовний лексичний фонд, і, навпаки, термінологія запозичує із нього лексеми для найменування нових економічних понять.

Економічний термін, як і будь-який інший, не може існувати без взаємодії з загальноновживаною лексикою. Жоден економічний текст не будується лише на одних термінах, а створюється та функціонує в тісній взаємодії з усією лексичною системою мови.

Чому економіка і її базові поняття ближчі до пересічного громадянина ніж, наприклад фізика і її основні терміни? Насамперед у поширенні економічних знань значну роль відіграють засоби масової інформації. Щоденні випуски інформаційних видань (наприклад, Dnes) обов'язково містять економічні новини. У телевізійних випусках також наявні повідомлення про внутрішню та зовнішню економіку. Одним з основних джерел інформацій на сьогодні є всевітня мережа Інтернет. Величезна кількість Інтернет-сайтів на економічну тематику, очевидно, зумовлена попитом у користувачів як спеціалістів, так і просто зацікавлених осіб. Те, що сайти розраховані не лише на фахівців, підтверджує той факт, що в деяких з них містяться додаткові пояснення базових понять, які відомі економістам, але можуть бути незрозумілими для пересічного користувача.

Ще одним джерелом економічної інформації для населення є виступи політичних керівників держави. Зазвичай одним з основних пунктів промов є саме економічні питання. У передвиборчій кампанії (на мітингах, в агітаційних проспектах) політики акцентують увагу на економіці, адже насамперед економічний добробут населення сприяє популярності чи непопулярності політичних лідерів та партій.

Крім того, пересічна людина у повсякденному житті часто прямо чи опосередковано стикається з економічною сферою (акт купівлі-продажу, оплата комунальних рахунків, банківські послуги тощо)

Всі ці чинники і роблять економіку близькою до людини, а економічну термінологію зрозумілою для пересічного громадянина.

До складу сучасної чеської економічної термінології входить спеціальна лексика таких підсистем економічної науки: «Біржа та біржова діяльність», «Бухгалтерський облік і аудит», «Макроекономіка», «Маркетинг і торгівля», «Міжнародна економіка», «Мікроекономіка», «Підприємництво та

менеджмент», «Статистика», «Страховання», «Фінанси, банки, інвестиції», «Фондовий ринок», «Цінні папери».

Сучасній чеській економічній терміносистемі притаманні два види системності – логічна та мовна. Під логічною системністю розуміють ієрархію понять, що відображають родо-видові відношення. Мовну системність становить структурна типологія термінів (синтез простих, складних і складених номінацій), а також системні відношення (полісемія, синонімія, антонімія) між ними.

Чеську економічну термінологію можна вивчати у плані синхронному й діахронному. Синхронний підхід передбачає вивчення стану економічної термінології як системи взаємозв'язаних і взаємозумовлених терміноелементів у певний момент його розвитку. Діахронний підхід до вивчення економічної термінології полягає в тому, що її розглядають у процесі історичного розвитку – від появи чеськомовних праць з економіки до сучасних досліджень з цієї галузі людських знань. Економічна терміносистема на шляху свого становлення і формування не залишалася незмінною: розширювався її склад, ускладнювалася структура, відбувалися певні лексико – семантичні процеси.

Необхідною попередньою умовою впорядкування чеської економічної термінології є дослідження її як окремої специфічної підсистеми сучасної літературної мови, яка використовує засоби і способи загальномовної номінації зі спеціальною метою найменування наукових економічних понять. Лише такий підхід дає можливість висвітлити об'єктивні тенденції розбудови економічної терміносистеми сучасної чеської мови. Системний аналіз також уможлиблює виявлення перспективних засобів і моделей творення термінів, які не досить активно використовувались дотепер або вийшли з ужитку.

Крім теоретичного, необхідно зважати на практичний аспект термінної деривації, без урахування якого неможливо написати життєздатні економічні документи, які б відповідали сучасному рівневі розвитку економічних наук і задовольняли б нагальні вимоги економічної практики.

Одним із основних чинників, які впливають на роль і місце цих лексем, є сфера їх уживання. Сфера функціонування економічної термінології на сьогодні надзвичайно широка: економічні документи, фахові та періодичні видання, підручники та посібники. Загальноприйнятою стала думка, що первісною сферою функціонування терміна є вузькоспеціалізована сфера спілкування спеціалістів тієї чи іншої галузі науки [1, с. 58]. Однак сучасні глобалізаційні процеси, особливий статус економіки як науки призвели до широкої популяризації економічних термінів. Зрозуміло, що кількість та частотність вживання різних економічних термінів не однакова.

Під час детального розгляду сфери вживання терміна виникає питання: чи залежно від контексту термін переходить у статус загальноновживаної лексем чи продовжує виконувати функцію терміна? Чи економічна лексика та економічна термінологія – це дві групи тієї ж системи? Деякі автори пропагують думку, що економічна термінологія є складовою частиною економічної лексики. Однак слід звернути увагу на те, що частина економічної термінології вживається лише у спеціальних текстах та професійному вузькому колі фахівців і ніколи не переходить до загальноновживаної мови, а її одиниці не стають елементами економічної лексики. Крім того, ті лексеми, які водночас є елементами і економічної лексики, і економічної термінології, у кожній із систем мають різні функціональні характеристики. На нашу думку, економічна термінологія й економічна лексика є двома різними системами, які тісно взаємодіють одна з одною.

Переважно сферою вживання економічних термінів є економічні документи (договори, угоди, закони) та наукові праці з економічної теорії і практики. Як зазначає у своєму дослідженні Їржі Краус [2, с. 92], саме мова економічних документів зазнала найбільших змін протягом останнього двадцятиліття. У зв'язку з широким поширенням вищезгадуваних суспільних перетворень змінилися і типи економічних документів. Активно стали функціонувати різноманітні форми договорів, доручень, статутних документів.

Неоднорідна структура економічного тексту зумовлена тим, що економічна інформація розрахована на різного реципієнта, відповідно й роль терміна буде різною. У спеціальному економічному тексті (наукових статтях, підручниках, спеціалізованій пресі) автор подає інформацію, яка передбачає те, що обидва учасники (автор і адресат) володіють спеціальними поняттями. Адресатом

можуть виступати спеціалісти з тієї ж або дотичної галузі, майбутні спеціалісти тощо. Роль наукового терміна в такому тексті суто інформативна. Метою спеціального тексту є ознайомлення з новими тенденціями в теорії економіки, із результатами практичних досліджень у галузі економіки, проблемами, які виникають під час впровадження практики в теорію.

Дієва і впливова сучасна публіцистика сприяє тому, що переважна більшість економічних терміноодиниць із вузькоспеціальних поступово стають узуальними, загальнонародними, тобто нормалізуються й кодифікуються, а з часом можуть переходити і у систему економічної лексики. Йдеться насамперед про інтернаціоналізми-європеїзми (переважно з англійської мови та її американського варіанта), які становлять найчисленнішу й відкриту групу, що повсякчас поповнюється [3, с. 65]. Економічна термінологія, змінюючи сферу вживання, переходить з розряду економічної термінології у розряд економічної лексики.

Ще одним типом економічного тексту є науково-популярний, який ставить перед собою інші завдання. Автор і адресат також володіють іншими знаннями й навичками. Автором науково-популярного економічного тексту є, як правило, спеціаліст із цієї галузі, хоча ним може бути і, наприклад, журналіст, який добре ознайомлений з економічною проблематикою. Адресатом ж виступають спеціалісти з інших галузей, студенти, молодь, широка громадськість. Метою науково-популярного тексту є ознайомлення широкого загалу з основними економічними проблемами, пояснення базових економічних понять.

Сучасні тенденції розбудови в чеській економічній терміносистемі

Упродовж останнього десятиліття ХХ і на початку ХХІ століття розвинувся і продовжує стрімко розвиватись багатомовний термінологічний ринок. Цей розвиток характеризується не лише конкретними поповненнями кількісного складу досліджуваної терміносистеми, а й якісними змінами в термінотворчих процесах. Розвиток сучасних інформаційних технологій і політико-економічні перетворення в Європі та світі визначальні для нинішнього етапу в розвитку людства, який окреслюється поняттям глобалізації. Глобалізація посилила міграційні процеси, які передбачають постійний взаємозв'язок між окремими особами, культурами та мовами. Глобалізаційні процеси зумовили пріоритетне становище англійської мови як засобу спілкування між різними народами об'єднаної Європи та світу. Це сприяло проникненню великої кількості англійських запозичень у різні мови світу. Чеська мова не стала винятком: і в літературному її варіанті, і в розмовно-побутовій лексиці наявна велика кількість запозичень з англійської мови (як із британського, так і з американського варіантів). Шляхів проникнення англіцизмів надзвичайно багато. Вони зумовлені тим, що англійською мовою послуговуються в різних сферах. Передусім англійську мову вважають мовою науки й бізнесу. На міжнародних конференціях, форумах та симпозіумах саме вона є основним засобом спілкування. Світова наукова література друкується також переважно англійською мовою. Чеські вчені, ознайомлюючись з науковими англомовними дослідженнями, запозичують особливо важкі для перекладу слова (особливо це стосується термінологій різних галузей). Варто зауважити, що в різних сферах науки різний процент текстів, написаних англійською мовою. Тенденція до вживання чеської мови як пріоритетної існує насамперед у гуманітарних та суспільних науках чеської мовної спільноти.

Ще одним вагомим джерелом поповнення лексичного фонду чеської мови англійськими запозиченнями є європейське співробітництво в галузі економіки. Різноманітні договори та угоди, не обов'язково між англомовними країнами, укладаються також англійською мовою.

Ставлення чеських мовознавців до глобалізаційних процесів неоднозначне, оскільки, попри ряд позитивних рис, останні одночасно породжують ряд мовних проблем. До них зараховують розхитаність та нестабільність норми, варіантність термінів тощо. Тому необхідною умовою використання запозичення є аналіз ситуації в кількох напрямках: шкідливості/нешкідливості збільшення й без того значного обсягу запозичень; доречності тих чи інших термінів у певних процесах мовної комунікації; доцільності запозичення лексичних одиниць інших мов за наявності власне національних

відповідників. Загалом проблема міграційних та глобалізаційних процесів для чеської (як і для багатьох європейських мов) залишається актуальною і потребує детального вивчення, зокрема і в плані визначення ролі й місця запозичень у системі сучасної літературної мови.

Чеська економічна терміносистема розвивається в руслі розбудови чеської наукової термінології, оскільки вона є однією з її складників. Як відомо, наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття чеська економічна наука розвивається надзвичайно швидкими темпами, що зумовлене передусім значними змінами в економіці Чеської Республіки після розпаду соціалістичного табору і входженням держави в ЄС.

У контексті європейської інтеграції поряд із глобалізацією помітною стає тенденція до більшого усвідомлення власної культурної ідентичності. Незважаючи на домінуючу роль англійської мови у сфері економіки, бізнесу, масової культури, більшість європейських країн притримуються думки, що обслуговувати ці сфери повинна саме національна мова. Через це актуальною залишається проблема збереження чеської національно-мовної самобутності в науковій мові загалом, й у галузі найменувань спеціальних економічних понять зокрема.

Сучасним європейським мовам (і чеській зокрема) властивий симбіоз двох протилежних явищ: з одного боку, мовна глобалізація, тобто прагнення до схожості, а з іншого – інтерес до національної мови як окремої самобутньої одиниці (звідси впливає інтерес до діалектів, до стандарту і субстандарту національної мови).

Ще одним важливим процесом, який відбувається сьогодні в європейських мовах, є модернізація. Між ними відбувається постійні обміни інформацією, що посилює різноманітні міжмовні впливи і сприяє створенню міжмовного лексичного фонду, особливо на базі греко-латинських коренів у європейському мовному ареалі. Для сучасної чеської економічної термінології одним із наслідків модернізаційних процесів стала поява великої кількості неологізмів з компонентами *e-*, *i-*, *m-* на позначення об'єктів та суб'єктів економічних процесів, число яких зростає передусім через використання сучасних засобів зв'язку: інтернету, мобільних телефонів, ІР-телефонії.

Отже, сучасна чеська економічна термінологія – це складна й багатогранна система. Вона є повноправною частиною сучасної чеської літературної мови й підлягає її фонетичним, лексичним та морфологічним закономірностям.

Основну частину сучасної чеської економічної термінології складають власне чеські терміни. У складі чеської економічної термінології можна виділити ядро та периферію. До ядра зараховують власне економічні – терміни. Периферію складають терміни суміжних дисциплін, загальнонаукові терміни та номенклатура (назви документів, міжнародних та державних установ тощо). Допоміжними до словесних засобів у економічному тексті виступають різноманітні схеми, графіки рівняння.

Структура тексту залежить також від того, на якого реципієнта розрахована економічна інформація. Тому економічні тексти можна розділити на спеціальні та науково-популярні. Роль терміна в різних типах текстів також різною й насамперед зумовлена рівнем власне економічної компетенції користувачів, а також загальним інтелектуальним рівнем адресатів та реципієнтів.

Сучасну чеську економічну термінологію не оминули впливи інтеграційних та глобалізаційних процесів. Явища глобалізації та модернізації також залишили тут свій відбиток.

1. Даниленко В. П. *Русская терминология: опыт лингвистического описания*. – М.: Наука, 1977. – 247 с. 2. Kraus Jiří *Jazyk hospodářských dokumentů a písemnosti // Český jazyk na přelomu tisíciletí*. – Praha: Academia, 1997. – S. 92–96. 3. Стишов О. А. *Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації)*. – К.: Пугач, 2003. – 387 с.